Nr 56.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ny stat för tandläkarinstitutet; given Stockholms slott den 13 februari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1925.

Närvarande:
Statsministern Sandler, ministern för utrikes ärendena Undén, statsråden Olsson, Nothin, Hansson, Linders, Larsson, Wigforss, Möller, Levinson.

— —

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

Ny stat för tandläkarinstitutet.

Vid anmälan den 2 januari 1925 av anslagsbehoven under riksstatens åttonde huvudtitel för budgetåret 1925—1926 hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående ny stat för tandläkarinstitutet, i förslaget till riksstat för nämnda budgetår beräkna för tandläkarinstitutet ett ordinarie anslag av 57,000 kronor. Denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Efter det utredningen i ärendet numera avslutats, anhåller jag att få återupptaga frågan.

Tandläkarinstitutets utvidgning och därav föranledda ökade kostnader.

Sedan i slutet av år 1917 framställning inkommit till Kungl. Maj:t med yrkande, att tandläkarinstitutet med det snaraste måtte så utvidgas, att årligen ett betydligt större antal tandläkare än vad då var fallet kunde där utexamineras, och att därvid bestämd hänsyn toges till den ytterligare ut-

ökning av elevantalet, vilken en sakkunnig utredning kunde komma att påvisa såsom i framtiden erforderlig, bemyndigades genom beslut den 20 juni 1918 dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för utredning rörande tandläkarinstitutets utvidgning och omorganisation av tandläkarundervisningen jämte därmed sammanhängande frågor. De sålunda tillkallade sakkunniga avgåvo den 27 december 1920 utlåtande i ämnet, innefattande förslag till omorganisation av tandläkarundervisningen genom upprättande av en tandläkarhögskola. Över detta förslag hördes sedermera vederbörande myndigheter.

Emellertid hade de lokala förhållandena sedan länge lagt en hämsko på undervisningens rationella ordnande. Redan år 1908 uppdrog Kungl. Maj:t åt tandläkarinstitutets lärarråd att i samverkan med dåvarande överintendentsämbetet söka utreda institutets byggnadsfråga. Sedan under de följande åren upprepade försök gjorts att finna plats för en ifrågasatt nybyggnad, men planerna på förvärvande av nya lokaler för institutet av skilda anledningar måst uppgivas, framställde överintendentsämbetet år 1913 förslag om institutets inrymmande i vetenskapsakademiens förutvarande byggnad i kvarteret Grönlandet norra. I anledning härav och efter granskning av förslaget gjorde lärarrådet det uttalandet, att, då utsikt att snart få möjlighet för nybyggnad ej tycktes förefinnas, men lärarrådet ej kunde påtaga sig ansvaret att längre behålla institutet i de då förhyrda lokalerna, lärarrådet ansåg, att vetenskapsakademiens lokaler borde kunna bringas till en efter omständigheterna försvarlig anordning såsom anstalt för den sjukvård, de laboratorier och den övriga undervisning, för vilka lärarrådet ansåg sig ansvarigt.

Till om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret Grönlandet norra befintliga byggnaderna anvisade riksdagen sedermera erforderliga medel, och framgick av riksdagens i ämnet gjorda uttalanden, att riksdagen ansåg, att den nuvarande organisationen av de myndigheter, däribland tandläkarinstitutet, som skulle förläggas till fastigheten, skulle läggas till grund för lokalbehovets beräknande.

Med hänsyn därtill, att den sålunda beslutade förflyttningen av institutet skulle komma att medföra vissa kostnader i avseende å nyinredning och utrustning av de nya lokalerna, bemyndigades chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla två sakkunniga för att i samråd med tandläkarinstitutets lärarråd *dels* biträda byggnadsstyrelsen vid inredningen av de för tandläkarinstitutet avsedda lokalerna inom kvarteret Grönlandet norra i Stockholm, *dels ock* — med hänsyn tagen jämväl till den ökning i elevantalet vid institutet, som kunde medgivas av ökat lokalutrymme — uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag och kostnadsberäkningar beträffande såväl erforderlig utrustning av institutets nya lokaler som eventuellt behövliga ändrade anordningar för uppehållande av undervisningen vid institutet. För ändamålet tillkallades såsom sakkunniga professorn vid karolinska institutet J. H. Åkerman och laboratorn vid tandläkarinstitutet C. A. B. Engström.

Dessa sakkunniga avgåvo den 21 januari 1922 sitt förslag, varvid de utgingo från att »högskolesakkunnigas» omorganisationsförslag åtminstone tills vidare icke skulle komma till utförande, utan gällande undervisningsplan fortfarande följas, varigenom en del av de inom den anvisade delen av byggnaden befintliga rummen, som till en början icke behövde komma till användning, enligt de sakkunnigas mening borde tills vidare betraktas som reservutrymmen. De sakkunniga ansågo de av dem föreslagna åtgärderna icke behöva föranleda några ökade kostnader.

Vid anmälan av den framställning, som i ämnet förelades 1922 års riksdag (proposition nr 194), redogjorde jag utförligt för de sakkunnigas förslag. Den förutsättning, varpå förslaget byggde, var en fördubbling av elevantalet. Man hade nämligen räknat med ett årligt antal av 60 nytillkomna elever i stället för såsom förut 30. De nya lokalerna lämnade gott utrymme för detta ökade elevantal. Gällande undervisningsplan föreskreve ett års studier i de s. k. teoretiska ämnena, i vilka kurser och undervisning meddelades genom lärare vid karolinska institutet och å dettas institutioner, och hade dessa lärare förklarat sig oförhindrade att mottaga ett elevantal, som ökats från 30 till 60.

De nya lokalerna vore avsedda att tagas i bruk hösten 1923. Då undervisningen första året helt bedreves vid karolinska institutet och då först därefter den praktiska utbildningen under två år lämnades vid tandläkarinstitutet, måste, för att 60 elever på hösten 1923 skulle kunna begynna sin undervisning på det nya tandläkarinstitutet, motsvarande antal till de teoretiska kurserna vid karolinska institutet mottagas redan den 1 september 1922. En dylik fördubbling skulle icke, beträffande de teoretiska ämnena, medföra några ökade utgifter av statsmedel, alldenstund eleverna enligt gällande bestämmelser själva ersatte kursgivarna vid karolinska institutet. Ej heller hade det ansetts nödvändigt, att dessa lärares antal för närvarande utökades.

I fråga om den föreslagna fördubblingen av elevantalet uttalade riksdagen, på sätt framgår av dess skrivelse nr 8 A/1922 sid. 30, att behovet av en dylik utökning länge varit erkänt, och att riksdagen funne en dylik anordning välbetänkt.

Denna utökning av elevantalet medförde emellertid vissa ökade kostnader för statsverket. Såsom framgår av ovannämnda proposition, nr 194, blev en närmare redogörelse härför förelagd riksdagen till skärskådande. I den del, som avsåg beredande av medel till de nya lokalernas inredning och utrustning, framlades för 1922 års riksdag ett av de sakkunniga upprättat detaljerat förslag, slutande på en totalsumma av 300,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade emellertid riksdagen för ändamålet ett belopp av 200,000 kronor samt anvisade därav såsom reservationsanslag 100,000 kronor på extra stat för förra halvåret 1923 och återstående 100,000 kronor på extra stat för budgetåret 1923—1924.

Elevantalets fördubbling medförde även ökade kostnader i form av arvoden till nya lärarkrafter för den praktiska utbildningen.

I detta avseende må erinras, att, utöver den å ordinarie stat uppförda personalen — till vilken jag i fortsättningen av mitt anförande skall återkomma — sedan ett flertal år utgått extra anslagsmedel till arvoden åt assistenter i tandkirurgi samt åt assistenter å protéslaboratoriet och å tandfyllningslaboratoriet med respektive 900, 1,200 och 900 kronor. I och med institutets utvidgning blevo ökade medel till nya lärarkrafter erforderliga. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen beviljat anslag å extra stat för detta ändamål, vilket anslag för budgetåret 1924—1925 utgör 14,400 kronor, fördelat enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 maj 1924 på följande sätt:

	Arvode
Laborator i protéslära	kronor 3,000
» i tandfyllningskonst	» 3,000
Assistent i tandkirurgi	» 900
» i »	» 900
» å protéslaboratoriet	» 1,200
» å tandfyllningslaboratoriet	» 900
Röntgenassistent	» 1,500
Assistent i protés	» 1,200
» i tandfyllning	» 900
» i tandkirurgi	» 900

I anslutning till de sakkunnigas förslag har numera sommarmottagning införts, varvid såväl lärarna som sista årets tjänstgörande indelats för att sköta sjukvården under sommarferierna. Med föranledande härav som ock i syfte att bereda tandläkarinstitutet en särskilt i ekonomiska angelägenheter något friare ställning än förut gent emot karolinska institutet har Kungl. Maj:t den 30 maj 1924 utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av vissa paragrafer i stadgan för tandläkarinstitutet (Sv. F. S. 194/1924).

Jag vill vidare erinra därom, att i anledning av en utav kanslern gjord framställning Kungl. Maj:t genom beslut den 31 augusti 1923 medgivit, att vid tandläkarinstitutet finge från och med den 1 september 1923 tills vidare vara anställda två kassörskor, vardera mot ett arvode av högst 2,000 kronor för år räknat, att utgå av medel, som inflöte genom institutets praktiska verksamhet.

Disposition av tandläkarinstitutets elevavgifter.

Tandläkarinstitutet grundar sin verksamhet på medel, som från olika håll och för olika ändamål tillflyta detsamma. Av statsmedel utgå till institutet ordinarie och extra anslag, uteslutande avsedda att användas till bestridande av avlöningar åt lärare m. fl. Det ordinarie anslaget hade karaktär av förslagsanslag, högst, och är numera i riksstaten upptaget utan särskild anslagsbeteckning, beroende därpå, att enligt riksdagens beslut vid tandläkarinstitutets upprättande kostnaderna för institutet i första hand skola bestridas

med elevernas avgifter. Dessa avgifter, däri inberäknad en anmälningsavgift för tandläkarexamen, som tillförne utgått med 50 kronor men numera, enligt kungörelsen den 26 november 1920 (nr 767), höjts till 75 kronor, få enligt riksdagens beslut för fullständigt genomgången kurs ej understiga 605 kronor. Av dessa avgifter får enligt riksdagens medgivande visst belopp användas till hyra av lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiell. Uppstår härefter överskott å elevavgifterna, skall detsamma inlevereras till statskontoret för minskande av statens kostnader för institutet.

Det belopp, som av elevavgifterna skulle få utgå till lokalhyra m. m., utgjorde ursprungligen högst 5,800 kronor för år. Efter att två gånger hava höjts bestämdes detsamma att från och med år 1910 utgå med 14,000 kronor. Men även detta belopp visade sig efter någon tid vara otillräckligt. Under åren 1915, 1916 och 1917 togos nämligen elevavgifterna i större utsträckning än som medgivits i anspråk för uppehållande av institutets verksamhet. Riksdagen lät på särskilda av Kungl. Maj:t gjorda framställningar bero vid de sålunda skedda överskridandena. Sedermera har riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts framställningar medgivit förhöjning av den andel av elevavgifterna, vilken direkt finge disponeras för institutets behov, nämligen dels genom beslut år 1918, gällande vartdera av åren 1918 och 1919, med 7,000 kronor utöver omförmälda 14,000 kronor, dels genom beslut år 1920, gällande vartdera av åren 1920 och 1921, med 10,000 kronor utöver sagda 14,000 kronor. Slutligen har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, medgivit, att under åren 1921 och 1922 hela beloppet av inflytande elevavgifter finge i mån av behov användas till lokalhyra m. m.

Då under senare delen av år 1923 institutets nya lokaler blevo tagna i bruk, uppstod fråga, huruvida ett dylikt medgivande alltjämt vore erforderligt. Medan utgifter för lokalhyra ej längre voro erforderliga, hade man däremot att räkna med betydligt ökade utgifter för exempelvis bränsle, gas, elektricitet, vattenavgifter m. m. Då det befanns omöjligt att göra några säkra beräkningar i detta hänseende, ansågs försiktigheten bjuda att räkna med att hela beloppet av inflytande elevavgifter finge användas till uppvärmning, belysning, materiell m. m. Ett medgivande härutinnan gavs av 1923 års riksdag för år 1923 och sedermera av 1924 års riksdag jämväl för år 1924 och tiden intill den 1 juli 1925, varvid det av 1924 års riksdag lämnade medgivandet avsåg att gälla, i den mån Kungl. Maj:t prövade sådant vara av oavvisligt behov påkallat. Det definitiva ordnandet av hithörande angelägenhet ansågs böra upptagas till prövning i samband med det förslag till ny stat för institutet, som med anledning av institutets utvidgning borde uppgöras och föreläggas riksdagen. Erinras må slutligen, att i anledning av en utav kanslern gjord framställning Kungl. Maj:t genom beslut den 30 maj 1924 medgav, att av elevavgifterna finge för tiden 1 januari 1924—30 juni 1925 användas för bibliotekets räkning högst 1,000 kronor.

Förslag till ny stat för tandläkarinstitutet.

Genom beslut den 30 maj 1924 anbefallde Kungl. Maj:t kanslern att efter av tandläkarinstitutets lärarråd verkställd utredning till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, i vilken utsträckning inflytande elevavgifter kunde anses behöva tagas i anspråk under budgetåret 1924—1925 för bestridande av kostnaderna för uppvärmning och belysning m. m. av institutets lokaler samt till materiell. Tillika anbefalldes kanslern att efter vederbörandes hörande avgiva förslag till ny ordinarie stat för tandläkarinstitutet, i vilket förslag hänsyn skulle tagas till det konstanta behovet av utgifter för bibliotekets räkning.

Innan jag övergår att redogöra för det av myndigheterna framlagda statförslaget, vill jag här återgiva innehållet i den för institutet nu gällande staten. Denna är, enligt Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1910 och den 22 juni 1921 samt kungl. kungörelsen den 1 november 1918, av den lydelse, som framgår av följande sida.

Om de av extra anslagsmedel utgående lärararvodena har jag förut erinrat.

Med skrivelse den 13 september 1924 framlade kanslern, efter att hava från tandläkarinstitutets lärarråd och karolinska institutets lärarkollegium mottagit vissa ekonomiska uppgifter, förslag till ny stat för tandläkarinstitutet. Detta förslag innefattar såväl inkomststat som utgiftsstat. Inkomststaten upptager dels det ordinarie statsanslaget med föreslaget förhöjt belopp, dels institutets övriga inkomster. Utgiftsstatens första avdelning upptager under rubriken avlöningar de utgifter, som äro avsedda att utgå från det ordinarie anslaget. Denna del av utgiftsstaten är uppgjord under förutsättning, att förslag om löneregleringen icke kommer att framläggas till 1925 års riksdag. Andra och tredje avdelningarna av staten innefatta utgifter, som skulle bestridas från institutets övriga inkomster.

Genom remiss den 23 september 1924 anbefalldes kanslern att inhämta vederbörandes yttrande i anledning av det framlagda statförslaget, därvid närmare utredning särskilt borde förebringas, dels i vilken utsträckning elevavgifterna vid tandläkarinstitutet kunde, med iakttagande av nödig sparsamhet, oundgängligen behöva tagas i anspråk för uppehållande av institutets drift, dels ock till vilket belopp patientavgifterna skäligen kunde beräknas.

I anledning härav har nu tandläkarinstitutets lärarråd förebragt en närmare utredning rörande institutets inkomster och utgifter. Jag vill först redogöra för förslaget till *inkomststat*, därvid jag punktvis genomgår de i statförslaget upptagna poster.

Inkomststaten.

Elevavgifter. Posten studie- och elevavgifter hade ursprungligen beräknats till 60,000 kronor, d. v. s. efter ett elevantal av 150 — 75 i varje årsklass — samt 400 kronor per elev och år. Lärarrådet meddelar emellertid, att under år 1924 till och med den 24 oktober elevavgifterna uppgått till 62,600 kronor. Denna ökning utöver den först beräknade summan förklarar lärarrådet därmed, att ett större antal medicine kandidater än som beräknats

	Lön		Tjänstgörings-penningar		Ortstillägg		Summa		
För bestridande av inspektorsgöromål	—	—	—	—	—	—	1,200	—	
1 lärare i protéslära och tandreglering	3,500	—	2,000	—	—	—	5,500	—	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 dito i tandkirurgi, tillika poliklinikföreståndare	3,000	—	2,000	—	—	—	5,000	—	
1 dito i tandfyllningskonst	3,000	—	1,500	—	—	—	4,500	—	
1 laborator i protéslära och tandreglering, arvode	—	—	—	—	—	—	3,000	—	
1 assisterande lärare i tandkirurgi, dito	—	—	—	—	—	—	3,000	—	
1 laborator i tandfyllningskonst, dito	—	—	—	—	—	—	3,000	—	
1 assistent vid protéslaboratoriet, dito	—	—	—	—	—	—	1,200	—	
1 dito vid polikliniken, dito	—	—	—	—	—	—	900	—	
1 dito vid tandfyllningslaboratoriet, dito	—	—	—	—	—	—	900	—	
För bestridande av göromål såsom laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet	—	—	—	—	—	—	2,000	—	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 6 år med ytterligare 100 kr. och efter 9 år med än ytterligare 100 kr.
1 vaktmästare	1,100	—	650	—	150	—	1,900	—	
För bestridande av sekreterargöromål	—	—	—	—	—	—	750	—	
Säger	—	—	—	—	—	—	32,850	—	

Anmärkning: I fråga om bostads- m. fl. förmåner för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av k. k. den 1 november 1918. (Sv. förf.-saml. n:o 836; ändr. 584/1920).

begärt inträde vid tandläkarinstitutet, ävensom att äldre odontologie kandidater fortsatt studierna mer än 4 terminer eller frånträtt redan påbörjad examen och sålunda erlagt studieavgifter längre tid än de enligt planen för studierna obligatoriska två åren. Lärarrådet förmenar, att dessa förhållanden komma att äga bestånd även under den närmaste framtiden; under antagande av att årskontingenten kommer att uppgå till 80—85, räknar lärarrådet med en årlig inkomst av elevavgifterna av omkring 65,000 kronor. Av ett handlingarna bilagt intyg från karolinska institutets kamrerare, som emottager dessa avgifter — vilket intyg avgivits efter det lärarrådets nu ifrågavarande utredning avlämnats — framgår, att de under budgetåret 1923—1924 influtna elevavgifterna utgjort 65,200 kronor.

Patientavgifter. Dessa avgifter hava under år 1924 för tiden till den 1 oktober detta år uppgått till 63,213 kronor och beräknas av lärarrådet för helt år till omkring 85,000 kronor. Å ena sidan, säger lärarrådet, kan ökningen av elevantalet medgiva, att ett större antal patienter än hittills erhålla behandling och att denna inkomst något stiger, men å andra sidan uppstå alltjämt nya tandkliniker i Stockholm, vilka kunna tänkas absorbera en del av institutets nuvarande klientel. Lärarrådet vågar därför icke räkna med att patientavgifterna komma att stiga väsentligt över den beräknade årssumman.

Garderobsavgifter. Dessa avgifter hava under de tre första kvartalen av år 1924 uppgått till 1,218 kronor 80 öre och beräknas av lärarrådet för helt år till 1,500 kronor.

Hyror. För uthyrda lokaler — till odontologiska föreningen och till A.-B. Elema — räknar lärarrådet med en konstant inkomst av 2,000 kronor.

Bidrag från Stockholms stad. Detta bidrag utgår för närvarande med 5,000 kronor årligen.

Statsanslag. Såsom statsanslag uppför lärarrådet summan av institutets avlöningsstat eller skillnaden mellan utgiftsstaten och de ovan angivna inkomsterna. Jag återkommer närmare till detta belopp vid behandlingen av frågan om institutets avlöningsstat.

Utgiftsstaten.

Avlöningsstaten.

Det av lärarrådet uppgjorda förslaget till avlöningsstat företer åtskilliga olikheter i förhållande till nu gällande stat. Jag vill här närmare redogöra för dessa skiljaktigheter. För det första äro å den ordinarie staten uppförda de lärararvoden, å sammanlagt 14,400 kronor, vilka hittills bestritts från medel anvisade å extra stat (se sid. 4).

Vidare äro å statförslaget upptagna *två kassörskebefattningar*, den ena avsedd för institutets expedition jämte protésavdelningen och den andra för tandfyllningsavdelningen och den tandkirurgiska avdelningen, en var med en avlöning av 2,400 kronor, därav 1,400 kronor lön, 800 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, jämte rätt till tre ålderstillägg

å 200 kronor. Innehavaren av den förstnämnda befattningen skulle dessutom komma i åtnjutande av felräkningspenningar med 300 kronor. I avseende å behovet av dessa tjänster har lärarrådet i särskild skrivelse anfört följande:

Tandläkarinstitutet har två kassörskor. En tjänstgör om morgnarna på protésavdelningen och dessutom tre dagar i veckan på institutets expedition kl. 11—12; efteråt har hon dels arbete på avdelningen och dels sysselsättning med skrivgöromål och räkenskaper på expeditionen. Ty den ojämförligt största och viktigaste delen av institutets expedition och ekonomi handhaves av denna expeditionskassörska. Hon emottager (och bokför) en gång i veckan patientavgifterna från de 3 avdelningarna, sedan sammanställningen granskats och attesterats av lärarna; dessutom avlämnas veckovis även garderobskassan samt ingående hyror månatligen eller kvartalsvis. En gång i månaden översändas sammanställning och redogörelse till karolinska institutets kamrerare, sedan under månaden inkomna räkningar utbetalats så långt, som förevarande medel räcka. Endast undantagsvis och då det gäller räkningar, som överstiga ett par tusen kronor skickas dessa för utbetalning till kamreraren. Räkningarna äro ofta på småsummor, men belöpa sig till omkring 1,000 stycken årligen; inkomna och besvarade skrivelser till ungefär det dubbla antalet.

Att ifrågavarande befattning är absolut nödvändig torde vara uppenbart, och då såväl räkenskaperna och bokföringen som skrivarbetet och själva expeditionsgöromålen ökats mycket väsentligt genom institutets utvidgning och tillväxten av elevernas antal, så kräver arbetets fullgörande 7 timmar dagligen för denna kassörska (på expeditionen och protésavdelningen).

Den andra kassörskan tjänstgör på tandfyllningsavdelningen och emottager där inflytande patientavgifter; dessa utgöra mer än hälften av hela inkomsten genom institutets praktiska verksamhet. Hennes tjänstgöringstid har hittills varit mellan kl. 1 och 6, och då omkring 1,500 patienter med ungefär 10,000 plomberingar behandlas och bokföras på avdelningen och då hon dessutom ombesörjer fördelningen av material till elevernas tandfyllningsarbeten, så kan befattningen icke undvaras.

På tandkirurgiska avdelningen finns f. n. ingen kassörska, utan inflytande patientavgifter upptagas av en assistent eller ett kvinnligt biträde. Dessa avgifter utgå så gott som endast för lokalanaestesi och utgöra mestadels 2—3 kronor per patient. Läraren på denna avdelning har begärt biträde för dessa göromål och lärarrådet har föreslagit, att kassörskan på tandfyllningsavdelningen jämväl skall uppbära patientavgifterna på den tandkirurgiska avdelningen under dess arbetstid klockan 9—11 f. m. Sker detta, så blir hennes dagliga tjänstgöringstid ungefär 7 timmar liksom expeditionskassörskans.

Bägge kassörskorna ha en avlöning av 2,000 kronor per år enligt medgivande av Kungl. Maj:t. Avlöningen utgår av inkomsterna från respektive avdelnings praktiska verksamhet. Då bägge kassörskebefattningarna äro oundgängligen nödvändiga för ordning, reda, översikt och kontroll av tandläkarinstitutets inkomster och utgifter samt för dess praktiska verksamhet och expeditionsåligganden, synes lärarrådet att fullgoda skäl föreligga för att båda befattningarna bli ordinarie, uppföras på tandläkarinstitutets stat samt utgå av statsmedel. Lönen synes böra bestämmas lika för båda kassörskorna och fastställas till en begynnelselön av 2,400 kronor (med löne- och dyrtidstillägg) med tre ålderstillägg vartdera å 200 kronor. Då expeditionskassörskan dessutom åligger att mottaga alla inkomsterna av institutets drift och verkställa en stor mängd utbetalningar samt föra tillhörande räken-

skaper, bör ett årligt lönetillskott av 300 kronor tillerkännas henne såsom felräkningspenningar. Om förbättring inträder i de kvinnliga befattningshavarnas löneförmåner böra kassörskornas vid tandläkarinstitutet avlöning jämväl höjas i överensstämmelse härmed.

Lärarrådet har vidare å sitt statförslag upptagit en *sjuksköterskebefattning* å tandkirurgiska avdelningen med en avlöning av 3,000 kronor, därav 1,700 kronor lön, 1,050 kronor tjänstgöringspenningar och 250 kronor ortstillägg, jämte rätt till tre ålderstillägg à 200 kronor. Om denna befattning yttrar lärarrådet:

Sedan mer än ett årtionde finns en sjuksköterska anställd på den tandkirurgiska avdelningen. Hon har endast arbete på förmiddagen ungefär till kl. 12. Tandläkarinstitutets utvidgning och elevantalets ökning gör det i hög grad önskvärt att hon även på eftermiddagen kan egna tillsyn och omvårdnad åt tandfyllningsavdelningens instrument och utrustning. Arbetet på denna avdelning pågår emellan kl. 1—6 e. m., varför hon mycket väl även kan egna tillsyn över arbetet därstädes. I motsats till en sköterska med sjukhustjänstgöring är denna ledig alla sön- och helgdagar. Naturligtvis kan hennes biträde, hjälp och tillsyn icke avvaras på den tandkirurgiska avdelningen och om hennes arbetstid utsträckes på eftermiddagen till tandfyllningsavdelningen, finns ytterligare skäl för att hon erhåller fast anställning på ordinarie stat samt lön av statsmedel. För befattningen kräves legitimerad sköterska, som genomgått godkänd sjuksköterskeskola och sålunda är berättigad till pension. För närvarande avlönas hon genom tandkirurgiska avdelningens patientavgifter och uppbär månatligen 200 kronor utan löne- och dyrtidstillägg. En månadsavlöning av 250 kronor d. v. s. 3,000 kronor om året synes vara skälig ersättning samt dessutom 3 ålderstillägg å 200 kronor.

Såsom jag ovan erinrat, finnes å nu gällande stat uppfört ett arvode å 2,000 kronor för bestridande av göromål såsom *laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet.* Lärarrådet föreslår uppförande å stat av en ordinarie befattning: laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet med en avlöning av 2,500 kronor, därav 1,400 kronor lön, 850 kronor tjänstgöringspenningar och 250 kronor ortstillägg, vartill skulle komma två ålderstillägg à 250 kronor. Lärarrådet yttrar om denna befattningshavare:

På protésavdelningen finns anställd ett manligt tekniskt biträde. Enligt nuvarande stat uppbär han ett årligt arvode av 2,000 kronor. Det har varit och är förenat med svårigheter att för en så låg avlöning erhålla kvalificerad person. En ökning av arvodet synes därför lärarrådet vara ofrånkomlig, så mycket mera som en utsträckning av arbetet på avdelningen även till jul- och sommarferien kommer att mycket väsentligt förlänga hans arbetstid. En höjning av arvodet till 2,500 kronor årligen synes vara minsta tänkbara ersättning för det arbete, som åligger ifrågavarande befattningshavare. Och då det dessutom är önskvärt att, om lämplig person kan erhållas, något förbättrade förmåner beredes honom för den händelse att han kvarstannar vid tandläkarinstitutet, torde två ålderstillägg å 250 kronor efter 3 och 6 år böra tillerkännas honom.

Vidare påkallar lärarrådet uppförande å stat av ett årligt arvode å 500 kronor åt *kamreraren* vid karolinska institutet såsom ersättning för göromål vid tandläkarinstitutet.

Kamreraren vid karolinska institutet sköter för »förvaltningsnämnden» tandläkarinstitutets ekonomi och förvaltning, men faktiskt skötes det allra mesta av dessa göromål av expeditionens kassörska — såsom ovan angivits. På kamrerarekontoret erläggas emellertid studieavgifterna en gång varje termin. Dit inlevereras månatligen från expeditionen utbetalda räkningar ävensom redogörelse för driftinkomsterna. Endast ett fåtal större räkningar utbetalas — efter attest från tandläkarinstitutet — genom kamrerarkontoret. Men för kontroll och slutgiltig sammanställning av inkomster och utgifter är kamrerarens hjälp behövlig. Då kamrerarens nuvarande åligganden överflyttats från förvaltningsnämnden till lärarrådet, har hans arbete — utan att därigenom ökas — blivit mera direkt bundet vid tandläkarinstitutet; och då förstoringen och utökningen av detta medfört en betydande tillväxt av de ekonomiska angelägenheterna, synes ett årligt arvode av 500 kronor böra tillerkännas kamreraren.

Slutligen ifrågasätter lärarrådet en ökning av sekreterarens vid tandläkarinstitutet avlöningsförmåner från 600 kronor till 1,000 kronor.

Sekreterargöromålen för tandläkarinstitutet skötas dels av karolinska institutets sekreterare, som nu uppbär 150 kronor, dels av en hos lärarrådet anställd sekreterare, vilken nu uppbär 600 kronor för år. Den förres arbete kommer snarare att förminskas om befogenheten i ekonomiska frågor och med hänsyn till expedition och skrivning överflyttas från lärarkollegiet (förvaltningsnämnden) till lärarrådet. Däremot växer i samma mån arbetet för den sekreterare, som tjänstgör hos lärarrådet. Ärendenas tillväxt har varit ganska omfattande i samband med erhållandet av nya och utvidgade lokaler samt ökningen av elevantalet. På grund härav torde det vara rättvist och skäligt att den senares arvode (lärarrådets sekreterares) ökas från 600 till 1,000 kronor årligen.

Avlöningsstaten slutar å ett belopp av 56,750 kronor, innebärande — frånsett överförandet å ordinarie stat av de från extra anslag utgående arvodena å tillhopa 14,400 kronor — en ökning med 9,500 kronor.

Lärarrådets förslag till utgiftsstat upptager dessutom två avdelningar, den ena avseende övriga utgifter för institutets verksamhet och den andra materiell m. m. Jag tillåter mig här nedan punktvis genomgå de under dessa avdelningar upptagna posterna och de härför gjorda beräkningarna.

Övriga utgifter för institutets verksamhet.

Värme och lyshållning. Värmekostnaden beräknas av byggnadsstyrelsens intendentsbyrå till omkring 20,000 kronor för år. Till ångkol för sterilisatorerna beräknar lärarrådet omkring 3,000 kronor. Kostnaderna för gas och elektricitet hava under år 1924 intill slutet av oktober detta år uppgått till 6,510 kronor och beräknas på grund av det ökade elevantalet till omkring 10,000 kronor för år. Hela posten värme och lyshållning är följaktligen i utgiftsstaten upptagen till 33,000 kronor.

Tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter. För tvätt och linne räknar lärarrådet med ett årsbelopp av 8,000 kronor. Städning och rengö-

ring kräver enligt lärarrådet stora utgifter dels därför att institutet disponerar stora väntrum (korridorer) samt undervisnings- och behandlingslokaler, dels därför att strömmen av hjälpsökande och elever fortgår nästan hela dagen, så att institutets dubbla uppgift av undervisning och sjukvård måste medföra både noggranna och kraftiga samt därför dyrbara renhållningsåtgärder. De tre första kvartalen av år 1924 hade för detta ändamål utbetalats 10,336 kronor. Lärarrådet beräknar den årliga utgiften till 15,000 kronor. Vattenavgifterna utgöra 300 kronor för år. Hela posten beräknar lärarrådet följaktligen till 23,300 kronor.

Tryckningskostnader, renskrivningskostnader och telefonavgifter. Tryck och skrivmateriell m. m. beräknar lärarrådet till omkring 4,000 kronor för år, telefonavgifterna till 2,500 kronor samt hela ifrågavarande post alltså till 6,500 kronor.

Avlöning till tamburvakt och biträde på röntgenavdelningen. Tamburvakten och det kvinnliga biträdet på röntgenavdelningen åtnjuta nu tillsammans 2,700 kronor för år. Med samma belopp är denna post upptagen i förslaget till utgiftsstat.

Bibliotek. För biblioteket är uppfört ett belopp av 1,000 kronor eller alltså samma belopp, som jämlikt Kungl. Maj:ts medgivande får av elevavgifterna användas för detta ändamål.

Reparationer samt oförutsedda utgifter. Då tandläkarinstitutet har förmånen att bedriva sin verksamhet i nya och väl utrustade lokaler, har behovet av reparations- och underhållskostnader icke förmärkts. Lärarrådet framhåller emellertid, att framgent medel måste påräknas för detta ändamål, och håller för önskligt, att en summa av 10,000 kronor årligen ställes till lärarrådets förfogande för åtgärder av nu ifrågavarande art samt för oförutsedda utgifter.

Utgiftsstatens tredje avdelning omfattar kostnader för *materiell m. m.* Utgifterna för den praktiska verksamheten samt för undervisning och åskådningsmateriell hava enligt verkställda beräkningar under de tre första kvartalen av år 1924 uppgått till 41,900 kronor. Lärarrådet beräknar de årliga utgifterna till förslagsvis 60,000 kronor. Visserligen ingå häri, säger lärarrådet, en del engångsutgifter för inköpt undervisnings- och åskådnings- samt behandlingsmaterial, som icke torde behöva återkomma varje år, men då nya behov i berörda hänseende alltjämt anmäla sig, säger sig lärarrådet icke kunna påtaga sig ansvaret för någon avsevärd reduktion av ifrågavarande utgiftspost.

Till sist är i utgiftsstaten skillnaden mellan denna stat och inkomststaten upptagen som överskott — 22,000 kronor — avsett att inlevereras till statsverket.

Lärarrådets förslag till stat för tandläkarinstitutet har lämnats utan erinran av karolinska institutets lärarkollegium, och i särskilda skrivelser den

11 augusti och den 28 november 1924 har kanslern förordat de av lärarrådet framlagda förslagen.

Ytterligare lärarkrafter.

Såsom framgår av vad jag förut anfört, finnas vid tandfyllningsavdelningen anställda — förutom den ordinarie läraren i ämnet jämte två laboratorer, en var med arvode à 3,000 kronor — tre assistenter, en var med ett arvode å 900 kronor. Avdelningens föreståndare har gjort framställning om beredande av medel till anställande av ytterligare tre assistenter å avdelningen. Till stöd härför anföres:

För att kunna handleda de omkring ett 70-tal varje dag tjänstgörande räcker den nuvarande lärarstyrkan på långt när ej till; de studerande måste vänta långa stunder dels för att få råd för behandlingen, dels för att få det utförda arbetet markerat på kontrollkorten. Arbetet är av den beskaffenhet att varje detalj, varje fas av detsamma måste följas av läraren. Studenten får ej gå över till nästa moment i arbetet, utan att detsamma granskats och kontrollerats. Nödvändigheten av denna noggrannhet vid dylika arbeten, som utföras av mer eller mindre erfarna och skickliga studerande, inses nogsamt; slarv eller förbiseende i dylikt arbete kan hava svåra komplikationer och följder med sig för patienten. Vår plikt är dessutom ju att studenten från allra första början tvingas till den skrupulösaste noggrannhet och aktgivande på även de allra minsta detaljer. Som nu är, söka vi möjliggöra och uppehålla dessa principer, men vi stå i närvarande stund på bristningsgränsen, oaktat vi anstränga oss till det yttersta.

Härtill kommer att en massa tid går förlorad dels för de studerande, dels för patienterna vid detta väntande på läraren.

Undervisningen kan endast bliva fullt rationell och motsvara tidens krav, om lärarstyrkan ökas med ytterligare tre assistenter.

För övrigt torde nödvändigheten härav ytterligare framgå, om de studerandes antal, såsom föreslagits, ytterligare ökas med bortåt 115 à 120 personer.

Vid protésavdelningen finnas, såsom likaledes framgår av min förut lämnade redogörelse, anställda tre assistenter, en var med ett arvode av 1,200 kronor. Dessutom tjänstgöra här den ordinarie läraren i ämnet jämte två laboratorer, en var av de sistnämnda med arvode av 3,000 kronor. Även för denna avdelnings vidkommande har vederbörande föreståndare påkallat anställande av ytterligare tre assistenter. Härom heter det i vederbörandes till institutets inspektor ställda skrivelse:

Enligt gällande bestämmelser skola vid institutet numera årligen intagas ett antal av 60 studerande. Alltså skall ett antal av 120 samtidigt undervisas vid det egentliga tandläkarinstitutet och efter 2 år utexamineras. Under det första året efter inflyttning i de nya lokalerna beräknades de studerandes antal emellertid ej komma att uppgå till denna siffra utan skulle ett antal mindre än 120 finnas. För att kunna nöjaktigt undervisa dessa på avdelningen för protés och tandreglering, beviljades anslag till: 1 föreståndare, 2 laboratorer samt 2 assistenter att utgå fr. o. m. september 1923 eller fr. o. m. den tid, då det nya institutet började sin verksamhet. Då fr. o. m. höstterminen 1924 120 studerande antogos vara inskrivna vid avdelningen,

begärdes ytterligare anslag till en assistent, vilket antagligen även kommer att beviljas.

Emellertid visade det sig, att de studerandes antal vid avdelningen höstterminen 1923 ingalunda kom att ligga under 120 utan uppgick till 185 studerande. Av dessa lämnade 28 avdelningen den 1 november efter avlagd examen. 157 tjänstgjorde till terminens slut. Av de under denna termin tjänstgörande tillhörde 71 den första årskursen, de övriga någon äldre årskurs.

Under vårterminen 1924 funnos intill den 1 mars 157 studerande. Den 1 mars avlades examen av 17 stycken. Under resten av vårterminen finnas 135 studerande. Vi hava sålunda i stället för ett antal mindre än 120 vid avdelningen haft att undervisa ett antal, som betydligt överstigit denna siffra. Lärarkrafterna på avdelningen voro dock avpassade för antalet under 120.

Undervisningen på den protétiska avdelningen har varit ordnad sålunda. Under det första året sysselsättas de studerande med fantomarbeten (protéser av olika slag på dödt material) under andra året med olika slag av protéser till patienter.

Arbetsfördelningen mellan den anställda lärarpersonalen har varit så uppdelad, att föreståndaren hållit katedrala föreläsningar, demonstrationer, kritik av journaler, utlämning av arbeten m. m. En av laboratorerna har hållit demonstrationer för fantomavdelningen samt haft den närmaste ledningen av arbetena på fantomlaboratoriet. Den andre laboratorn har hållit kliniska demonstrationer på patient samt biträtt de studerande på kliniksalar och laboratorier. Assistenterna hava tjänstgjort dels vid mottagningarna, dels på laboratorierna, dels på kliniksalar.

Undervisningen kan lämpligen indelas i föreläsningar, demonstrationer med fria föredrag samt individuell undervisning på laboratorier och kliniksalar (kritik, kontroll, rättelser m. m. åt varje enskild studerande i varje enskilt fall).

Vid föreläsningarna kunna ett obegränsat antal studerande vara närvarande. Vid demonstrationerna däremot måste antalet närvarande begränsas, då vid för stort antal de längst bort sittande ej kunnai se något av demonstrationen. Samma demonstration måste av denna anlednng hållas ett flertal gånger och tager på denna grund lärarens tid i anspråk i mycket stor utsträckning. Den individuella undervisningen från hans sida kan ej förekomma i önskad utsträckning. Den individuella undervisningen är den mest tidsödande och samtidigt av största betydelse, då givetvis fallen äro varandra mer eller mindre olika. Ett noggrant övervakande och kontroll tarvas, så att patienterna erhålla det bästa arbetet, och samtidigt kan den studerande i tid få ett fel rättat och ej genom omgörningar förlora en dyrbar tid.

Under de förhållanden, som varit och nu äro för handen, har denna senare del av undervisningen, ej kunnat tillgodoses i den utsträckning, som varit önskligt. De studerande ha fått vänta på kritiken, rättelser m. m., då läraren varit upptagen med annat undervisningsarbete. På så sätt har den studerande förlorat en dyrbar tid, och han har ej hunnit att inom beräknad tid avlägga sin examen utan tvingats stanna längre tid vid institutet, härigenom har undervisningen ytterligare belastats. Patienterna hava givetvis så måtto blivit lidande, som de fått sätta till mera tid, innan de kunnat erhålla sina protéser. Kontrollen av protéserna och en önskvärd systema-

tisering av undervisningen har sålunda ej kunnat genomföras. Särskilt har tandregleringen blivit lidande.

Höstterminen 1924 väntas till avdelningen 90 nya studerande, vilka då skola börja sina fantomarbeten. Förut inskrivna vid avdelningen äro som redan nämnts 135. Av dessa torde högst 30 avlägga examen hösten 1924. Troligt är dock att ej mera än 20 kunna komma i fråga. De studerandes antal under höstterminen skulle sålunda uppgå till ej mindre än omkring 200. Under vårterminen 1925 minskas denna siffra kanske med ett 20-tal.

Att med nu tillgängliga lärarkrafter lämna en fullgod undervisning åt detta stora antal studerande ligger utanför möjligheternas område. Man behöver endast betänka, att hela fantomkursen d. v. s. undervisningen under ett helt år av 90 studerande måste överlämnas åt *en*, säger *en* person, nämligen en av laboratorerna, för att sanningen av detta yttrande måste ligga i öppen dag. Att från patientbehandlingen och vad därtill hörer dirigera lärarkrafter kan ej ske utan den största risk för att även denna, den dock viktigaste delen av arbetet, och undervisningen skall äventyras i högsta grad.

Undervisningen blir sålunda ej tillfyllest. De studerande kunna ej inom uppgjord tid avsluta sina studier. Patienterna, som kanske mången gång ej kunna behandlas så snabbt som önskligt, förlora tålamodet och lämna institutet, varigenom undervisningen blir lidande och institutets anseende sjunker. Genom de studerandes kvarstannande vid institutet inträder ej snabbt nog den önskvärda ökningen av tandläkarkåren till stort förfång för folket, vars behov av tandvård gör sig mer och mer gällande. En av institutets uppgifter i nutiden torde vara att snabbast möjligt tillse, att bristen på kvalificerade krafter inom munvården häves.

På grund av det ovan sagda hemställes, att medel beviljas till tre nya assistentbefattningar på protésavdelningen från och med den 1 september 1924, summa 3,600 kronor.

Tvenne av dessa assistenter skola insättas på fantomkursen och en på den ortodontiska undervisningen.

Om med ett antal av 120 studerande 1 chef, 2 laboratorer och 3 assistenter få anses vara lämpligt antal lärare så torde man ej kunna neka, att en ökning av tre assistenter vid ett studentantal av 200 ej är obillig.

Institutets lärarråd tillstyrker emellertid för tandfyllningsavdelningens vidkommande allenast anställande av två nya assistenter, en var med ett arvode å 900 kronor. För protésavdelningen förordar lärarrådet det föreslagna antalet av tre nya assistenter, en var med ett arvode av 1,200 kronor.

Karolinska institutets lärarkollegium har mot de nu senast framlagda förslagen om nya assistentbefattningar intet annat att erinra än att, då tidigare, vad protésavdelningen beträffar, ett antal av tre assistenter ansetts tillräckligt för 120 elever och antalet elever för närvarande utgjorde inemot 200, lärarkollegiet icke kunde finna behovet av en ökning av assistentbefattningarna å denna avdelning till sex vara styrkt utan ansåge, att inrättandet av två nya assistenttjänster å protésavdelningen borde vara tillfyllest.

I skrivelse den 11 augusti 1924 har kanslern tillstyrkt framställningarna med de av tandläkarinstitutets lärarråd och karolinska institutets lärarkollegium föreslagna inskränkningarna.

Statskontoret.

Över de från tandläkarinstitutets sida framlagda förslagen, i främsta rummet förslaget till ny stat för institutet har statskontoret den 9 december 1924 avgivit infordrat utlåtande. Statskontoret anför:

Till den ordinarie staten hava överflyttats vissa assistentarvoden, som för närvarande utgå från det å extra stat beviljade anslaget å 14,400 kronor till »ytterligare lärarkrafter vid institutet». Då ifrågavarande assistenter tydligtvis även i fortsättningen äro för institutet behövliga, torde häremot icke vara något att erinra.

Å den ordinarie staten hava vidare uppförts icke mindre än fyra nya ordinarie befattningshavare, nämligen dels ett laboratoriebiträde, som för närvarande uppbär sin avlöning från en i staten uppförd anslagspost till »bestridande av göromål såsom laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet», dels två kassörskor och en sjuksköterska, vilka hittills avlönats av institutets egna inkomster. Ifrågavarande extra befattningars förvandlande till ordinarie tjänster torde emellertid enligt statskontorets åsikt böra tillsvidare anstå, bl. a. därför, att det synes lämpligast att avvakta lösningen av frågan angående de kvinnliga befattningshavarnas avlöningsförhållanden, vilken lärer komma att föreläggas 1925 års riksdag. Befattningen som laboratoriebiträde har visserligen, enligt vad som upplysts, för närvarande manlig innehavare, men den har tidigare innehafts av kvinna, och högskolornas löneregleringskommitté föreslog i sitt betänkande angående fackhögskolorna inrättandet vid tandläkarinstitutet — i likhet med vad förhållandet är vid karolinska institutet — av en ordinarie kvinnlig laboratoriebiträdesbefattning. Det synes även statskontoret, som om avlöningen borde utmätas med hänsyn tagen till att befattningen närmast är avsedd för kvinna. Beträffande kassörskebefattningarna kan särskilt framhållas, att den med 1925 års ingång begynnande postgirorörelsen antagligen kommer att medföra rätt ingripande förändringar i kassarörelsen och redovisningen vid statsinstitutioner och således inverka på härmed förknippade risker och ansvar och att det därför är vanskligt att nu definitivt avgöra, dels huruvida två befattningar av kassörsketyp bliva behövliga, och dels den ställning i avlöningshänseende befattningshavarna skäligen böra intaga. Vad sedan angår sjuksköterskan på tandkirurgiska avdelningen, tjänstgör hon för närvarande endast till kl. 12 på dagen, men skulle, enligt vad som föreslagits, komma att jämväl handhava omvårdnaden av instrumentutrustningen på tandfyllningsavdelningen och därmed få utvidgad tjänstgöring. Innan denna anordning blivit någon tid prövad, torde dock tillräcklig anledning saknas att göra befattningen till ordinarie.

Även om statskontoret icke kan tillstyrka, att berörda befattningar för närvarande förändras till ordinarie tjänster, vill ämbetsverket icke motsätta sig deras uppförande på ordinarie stat med arvode, dock med undantag för den ena kassörskebefattningen, som på förut anförda skäl tillsvidare torde böra avlönas med institutets egna inkomster, vilket ju icke behöver utesluta, att skälig avlöningsförhöjning tillerkännes henne. Arvodena torde böra sättas något lägre än den föreslagna ordinarie avlöningen: för laboratoriebiträdet och kassörskan, som synas böra jämställas, lämpligen till 2,350 kronor, och för sjuksköterskan till 2,900 kronor, varvid statskontoret förutsätter, att tillfällig löneförbättring härutöver icke skulle utgå. Felräkningspenningarna till kassörskan torde böra upptagas med samma belopp, som enligt nådiga brevet den 9 maj 1924 utgår vid de mindre hospitalen, eller 180 kronor, samt angivas särskilt i staten.

Anslagsposten till bestridande av sekreterargöromål har i förslaget höjts med 400 kronor till 1,150 kronor, varvid i staten tillfogats den anmärkningen, att härav 150 kronor utgår till sekreteraren vid karolinska institutet, detta i överensstämmelse med nuvarande förhållanden. Statskontoret vill härtill endast erinra, att det synes oegentligt, att en del av avlöningen till sekreteraren vid karolinska institutet i denna hans egenskap skall utgå från en annan institution, utan torde det riktiga vara, att avlöningen vid karolinska institutet, om så erfordras, höjes. I detta sammanhang vill statskontoret dock icke påyrka ändring i berörda förhållande, men torde frågan lämpligen böra beaktas vid den väntade löneregleringen vid fackhögskolorna och därav följande omarbetning av staterna.

För bestridande av kamrerargöromål har i statförslaget uppförts en nytillkommen anslagspost å 500 kronor, vilket belopp enligt anmärkning i staten skulle utgå till kamreraren vid karolinska institutet. Då emellertid denne tjänsteman är en ordinarie befattningshavare i andra normallönegraden och handhavandet av räkenskapsgöromålen för tandläkarinstitutet, i den mån de icke ombesörjas av institutets kassörskor, tillhör hans tjänståligganden, kan statskontoret icke tillstyrka, att han härför utöver sin ordinarie avlöning erhåller särskild ersättning. Om befattningen skulle bliva mer än skäligt arbetstyngd, lärer i stället böra tillses, att nödig arbetshjälp beredes honom. Ifrågavarande anslagspost torde därför böra ur staten utgå.

Anslag till biblioteket har upptagits i utgiftsstatens andra avdelning, övriga utgifter för verksamheten, med ett belopp av 1,000 kronor, motsvarande vad som för år räknat jämlikt nådigt bemyndigande får för tiden $^{1}/_{1}$ 1924—$^{30}/_{6}$ 1925 för ändamålet tagas i anspråk av elevavgifterna. Biblioteksanslaget torde emellertid vara av den natur, att det bör uppföras å ordinarie stat, och synes detta jämväl, enligt vad som framgår av nådiga brevet till universitetskanslersämbetet den 30 maj 1924 med uppdrag att inkomma med statförslag, hava varit Eders Kungl. Maj:ts mening.

Med de av statskontoret ovan föreslagna ändringarna skulle den ordinarie staten komma att sluta å 54,430 kronor, till vilket belopp då givetvis även i inkomststaten det ordinarie statsanslaget skulle upptagas.

Om den ena kassörskan, såsom statskontoret ifrågasatt, fortfarande skall avlönas av institutets egna inkomster, bör anslagsposten till »avlöning till tamburvakt och biträde på röntgenavdelningen» inrymma jämväl avlöning till denna kassörska, och beloppet höjas, förslagsvis till 5,050 kronor för att täcka jämväl eventuell löneförhöjning för henne.

Under rubriken »reparationer samt oförutsedda utgifter» har upptagits ett anslag å 10,000 kronor, och har detsamma motiverats bland annat med nödvändigheten att hava medel till förfogande för lokalernas och mobiliernas underhåll. Institutets lokaler underhållas emellertid av byggnadsstyrelsen, och behöva därför institutets medel icke härför tagas i anspråk. Med vilket belopp anslaget av denna anledning kan nedsättas, undandrager sig dock givetvis statskontorets bedömande. Anslagspostens rubrik synes lämpligen böra ändras till »diverse omkostnader».

Beträffande de i denna avdelning av staten upptagna utgiftsposter sägs i en till staten fogad anmärkning, att institutets lärarråd äger att i en post göra någon minskning och å en annan någon ökning, endast utgiftsstaten i dess helhet icke överskrides. Orden »utgiftsstaten i dess helhet» torde böra utbytas mot »denna avdelning av utgiftsstaten», då det icke lärer böra medgivas, att besparingar å den ordinarie staten få användas för andra ändamål.

Såsom en tredje avdelning av utgiftsstaten har uppförts ett förslagsvis angivet anslag till materiell, vilket sålunda skulle få överskridas i den mån en ökning av inkomsterna, närmast då patientavgifterna, det medgåve, och torde häremot icke vara något att erinra i fråga om egentlig behandlingsmateriell (förbrukningsmateriell) vid poliklinikerna. Vad åter angår annan materiell, synas anslagsmedlen böra begränsas, och därför ett särskilt anslag härtill i staten uppföras. Ifråga om förfoganderätten torde detta lämpligen, i likhet med vad fallet är med materiellanslagen vid karolinska institutet, böra få reservationsanslags karaktär. För sådan händelse borde till staten fogas en anmärkning, att besparingar å ett års anslag få för ändamålet reserveras. Med vilka belopp respektive anslag böra upptagas vid den föreslagna klyvningen av materiellanslaget, är statskontoret givetvis icke i tillfälle att angiva.

I inkomststaten hava elevavgifterna uppförts med en förslagsvis beräknad post, samt i utgiftsstaten skillnaden mellan inkomster och utgifter upptagits såsom överskott. Då det är avsett, att ett visst belopp av elevavgifterna skulle ställas till institutets förfogande, torde det likväl vara lämpligare, att endast detta belopp upptages i inkomststaten såsom en fix inkomstpost, med därtill fogad anmärkning, att härutöver inflytande elevavgifter skola till statsverket inlevereras. I så fall kommer överskottet givetvis att bortfalla å statens utgiftssida. Statskontorets ovan framförda förslag, å ena sidan att överföra anslaget till biblioteket till den ordinarie staten samt att nedsätta anslaget till reparationer och oförutsedda utgifter, och å den andra att låta avlöningen till en kassörska fortfarande bestridas av institutets egna inkomster, påverkar tydligtvis storleken av det belopp elevavgifter, som bör i staten uppföras såsom för institutet disponibel inkomst.

De remitterade handlingarna innefatta jämväl en särskild underdånig framställning om avlåtande till 1925 års riksdag av proposition angående anslag å extra stat till vissa nya assistentbefattningar vid institutet. Statskontoret har för sin del icke något att erinra mot bifall till densamma med den inskränkning, som av lärarkollegiet vid karolinska institutet samt av universitetskanslersämbetet föreslagits.

Departementschefen.

Med den utveckling, som tandläkarinstitutet numera erhållit såväl på grund av ett betydligt ökat elevantal som i anledning av en utvidgad sjukvård, varigenom institutet tillföres ej oväsentliga inkomster, synes det mig nödvändigt, att institutets ekonomiska förhållanden varda behörigen uppmärksammade och framlagda för riksdagen. Överskådlighet och reda i hithörande angelägenheter är av behovet påkallad liksom ock en stadfästad ordning i avseende å dispositionen av förefintliga medel. Jag anser det därför lyckligt, att ett förslag till stat nu föreligger, vilket förslag är ägnat att läggas till grund för den framställning till riksdagen, som jag i det följande ämnar föreslå.

Jag vill först med några ord beröra den allmänna uppställningen av staten. Densamma bör givetvis omfatta såväl inkomststat som utgiftsstat. I inkomststaten böra, såsom förslaget angiver, uppföras under särskilda poster institutets olika inkomster, däribland såsom en post det av statsmedel utgående anslaget. Utgiftsstaten bör givetvis först innefatta institutets avlöningsstat, därefter en omkostnadsstat, angivande utgifter, beroende av institutets verk-

samhet. Det ligger onekligen nu nära till hands att tänka sig en anordning, varigenom statsanslaget bestämmes till skillnaden mellan utgiftsstaten å ena sidan och den del av inkomststaten, å andra sidan, vilken innefattar andra inkomster än de av statsmedel ifrågasatta. Denna anordning är vedertagen exempelvis i avseende å uppställningen av universitetens stater. Att jag emellertid ej är böjd förorda detta utan anser mig i stort sett kunna godtaga den av institutet föreslagna uppställningen beror därpå, att största delen av de inkomster, som skulle tillflyta institutet från dess verksamhet, äro förslagsvis beräknade och beroende på en måhända växlande tillströmning av elever och patienter, och framför allt därpå, att, för den händelse utgifterna skulle överstiga inkomsterna, man ej i förevarande fall äger och näppeligen synes böra skapa en sådan överskottsfond eller reservfond, vilken finnes vid universiteten och för dessa utgör en allmän regulator för deras ekonomi. Jag vill därför i stället tillstyrka, såsom ifrågasättes, att den i utgiftsstaten ingående avlöningsstaten till siffran korresponderar mot det i inkomststaten ingående statsanslaget, varigenom följaktligen de genom institutets verksamhet inflytande inkomsterna i första hand komma att tagas i anspråk för täckande av institutets omkostnader för materiell m. m. Detta står ock i överensstämmelse med den nuvarande anordningen, med den skillnaden likväl, att man nu bör angiva de olika belopp, inom vilka institutet bör få tillgodose sina särskilda behov.

Då emellertid institutets inkomster — frånsett statsanslaget — överskrida institutets omkostnadsstat, uppstår här ett överskott, närmare preciserat i institutets statförslag. Statskontoret synes ifrågasätta, huruvida det ej vore lämpligare att i inkomststaten upptaga ett med hänsyn härtill reducerat belopp av de beräknade elevavgifterna såsom en fix inkomstpost med en därtill fogad anmärkning, att härutöver inflytande elevavgifter skola inlevereras till statsverket. I så fall skulle berörda överskott å statens utgiftssida bortfalla. Givetvis kan en sådan anordning väl låta sig genomföras, men det förefaller mig vara från flera synpunkter att föredraga att i inkomststaten hava det beräknade beloppet av elevavgifterna i dess helhet upptaget och att i utgiftsstaten angiva storleken av det överskott eller den reservation, vilken bör till statsverket inlevereras. Man kommer att i det senare fallet äga vissa siffror, visserligen approximativa, vilka angiva det förefintliga överskottet, medan man i det förra fallet icke kan av staten få någon uppfattning om vad som från institutets verksamhet tillföres statsverket.

Den del av utgiftsstaten, som innefattar avlöningsstaten, bör uppenbarligen fastställas av riksdagen. I avseende å övriga delar av utgiftsstaten ävensom beträffande inkomststaten synes mig allenast Kungl. Maj:ts stadfästelse vara erforderlig. Jag vill påpeka, att det torde vara nödvändigt att härutinnan äga en viss rörelsefrihet, framför allt med hänsyn därtill att institutets egna inkomster lätt kunna tänkas växla och därigenom kunna påverka de utgifter, som av dem skola närmast bestridas. För att Kungl. Maj:t skall äga möj-

lighet att följa institutets ekonomi, bör institutets lärarråd årligen i samband med avgivande av sina förslag till nästkommande riksdag uppgöra en beräkning av institutets stat för nästföljande budgetår och genom kanslern insända denna för vinnande av Kungl. Maj:ts stadfästelse.

Jag övergår härefter till de olika posterna i det föreliggande statförslaget.

Vad först beträffar inkomststaten, har, såsom jag ovan erinrat, den häri ingående posten: elevavgifter beräknats förslagsvis till 65,000 kronor, posten: patientavgifter till förslagsvis 85,000 kronor och posten: garderobsavgifter förslagsvis till 1,500 kronor. Mot de till grund härför liggande beräkningarna har jag icke funnit anledning till erinran. Likaledes saknar jag anledning till erinran mot de poster i inkomststaten, som avse hyror, 2,000 kronor, och bidrag från Stockholms stad, 5,000 kronor.

I fråga om utgiftsstaten vill jag först beröra den del av densamma, som innefattar avlöningsstaten. Såsom jag i annat sammanhang utvecklat, har jag ej för avsikt att till den nu samlade riksdagen framlägga förslag till definitiv lönereglering för tandläkarinstitutets personal. Jag utgår följaktligen från nu gällande lönegrunder. Enligt förslaget skulle till den ordinarie avlöningsstaten överföras vissa laborators- och assistentarvoden, som för närvarande utgå från det extra anslaget å 14,400 kronor till ytterligare lärarkrafter vid institutet. Då här föreligger ett med institutets utvidgning påvisbart och konstant behov, vill jag lika med statskontoret tillstyrka, att dessa arvoden överföras å ordinarie stat.

Från tandläkarinstitutets sida föreslås vissa nya befattningshavare ävensom vissa ändringar i nu gällande stat. Inrättande av nya ordinarie befattningar anser jag mig icke nu kunna förorda, helst institutets avlöningsstat, såsom jag har anledning förmoda, torde komma att vid nästkommande års riksdag bliva föremål för en mera genomgripande reglering. Emellertid synes mig institutets behov i nu förevarande avseende kunna det oaktat på ett tillfredsställande sätt tillgodoses.

Nu gällande stat upptager ett belopp av 2,000 kronor »för bestridande av göromål såsom laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet». Lärarrådets förslag innebär inrättande av en ordinarie befattning som laboratoriebiträde med en avlöning av 2,500 kronor jämte rätt till två ålderstillägg å 250 kronor. Statskontoret, som på anförda skäl icke anser sig kunna tillstyrka befattningens förändring till ordinarie tjänst, ifrågasätter ett arvode av 2,350 kronor. Tillfällig löneförbättring skulle icke utgå å detta arvode. Jag anser detta statskontorets förslag kunna tillsvidare godtagas.

Lärarrådet föreslår vidare uppförande å ordinarie stat av två kassörskor, en var med en avlöning av 2,400 kronor, jämte rätt till tre ålderstillägg à 300 kronor, varförutom till den ena kassörskan skulle utgå felräkningspenningar med 300 kronor. Såsom jag förut erinrat, har Kungl. Maj:t med-

givit, att vid institutet må anställas två kassörskor, en var mot ett arvode av högst 2,000 kronor för år, att utgå av medel, som inflyta genom institutets praktiska verksamhet. Behovet av dessa befattningar torde få anses vitsordat. Statskontoret ifrågasätter emellertid, att endast den ena kassörskebefattningen uppföres å stat med ett arvode av 2,350 kronor, varå tillfällig löneförbättring icke skulle utgå, samt med rätt till felräkningspenningar med 180 kronor. Innehavaren av den andra kassörskebefattningen anser statskontoret böra tillsvidare avlönas med institutets egna inkomster. Jag anser mig böra med hänsyn till de av statskontoret anförda och i det föregående återgivna skälen ansluta mig till denna statskontorets uppfattning, varvid jag emellertid förutsätter, att under nästkommande budgetår sådan erfarenhet torde vinnas i avseende å det konstanta behovet av dessa tjänster samt i fråga om arten och omfattningen av det med dem förenade arbetet, att hithörande förhållanden kunna bliva definitivt ordnade vid en eventuell reglering av avlöningsstaten vid 1926 års riksdag. I fråga om arvodet till den kassörska, som sålunda skulle tills vidare avlönas med institutets egna inkomster, finner jag ingen anledning föreligga, varför ej detta arvode bör sättas till samma belopp, som av statskontoret ifrågasatts för den kassörska, till vilken ersättningen skulle utgå från den ordinarie avlöningsstaten, eller alltså till 2,350 kronor. Jag återkommer i det följande härtill.

Vidare innebär lärarrådets förslag uppförande å stat av en sjuksköterska med en avlöning av 3,000 kronor jämte rätt till tre ålderstillägg à 200 kronor. Jämväl ifråga om denna befattning föreslår statskontoret uppförande å stat av allenast ett arvode, vilket ifrågasättes till 2,900 kronor. Tillfällig löneförbättring skulle icke utgå härå. Jag ansluter mig till detta förslag.

För bestridande av sekreterargöromål är i nu gällande stat uppfört ett belopp av 750 kronor, varav 150 kronor avsetts för karolinska institutets sekreterare. Förslaget innebär nu en höjning av det till tandläkarinstitutets sekreterare utgående arvodet, 600 kronor, med 400 kronor till 1,000 kronor, varvid anslagsposten i fråga skulle upptagas till 1,150 kronor med anmärkning tillika, att därav 150 kronor skola utgå till sekreteraren vid karolinska institutet. Mot en höjning av ersättningen till tandläkarinstitutets sekreterare, på sätt ifrågasatts, har jag intet att erinra, då en sådan höjning synes mig väl motiverad med hänsyn till det ökade arbete, som tillkommit denne sekreterare i och med institutets vidgade verksamhet. Lika med statskontoret anser jag emellertid, att i tandläkarinstitutets stat allenast bör upptagas arvodet å 1,000 kronor till dess sekreterare, och att det belopp av 150 kronor, som hittills från denna stat utgått till karolinska institutets sekreterare, bör överföras till karolinska institutets stat och sammanföras med där upptaget arvode till denne sekreterare. Jag återkommer härtill i annat sammanhang vid anmälan av frågan om löneregleringen och ny stat för karolinska institutet.

Såsom en ny post i staten har uppförts 500 kronor för bestridande av kamrerargöromål, vilket belopp är avsett att utgå till kamreraren vid karolinska institutet. Statskontoret avstyrker detta arvode under framhållande, att räkenskapsgöromålen för tandläkarinstitutet, i den mån de ej ombesörjas av institutets kassörskor, tillhöra karolinska institutets kamrerare såsom tjänståliggande. Jag anser mig böra godtaga denna statskontorets uppfattning och kan följaktligen icke förorda uppförande å tandläkarinstitutets stat av ett särskilt arvode åt ifrågavarande kamrerare.

Jag övergår härefter till de av lärarrådet föreslagna övriga utgifterna för institutets verksamhet och till materiell m. m., eller med andra ord till omkostnadsstaten.

Posten värme och lyshållning d. v. s. kostnader för värme, ångkol för sterilisatorerna samt gas och elektricitet beräknar lärarrådet till sammanlagt 33,000 kronor. Jag har häremot intet att erinra. För tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter beräknas en årskostnad av 23,300 kronor. Ej heller denna beräkning föranleder någon anmärkning från min sida.

För tryckningskostnader, renskrivningskostnader och telefonavgifter beräknas 6,500 kronor. Denna post torde kunna reduceras något. Då utgifterna för tryck och skrivmaterial under de tre första kvartalen av år 1924 uppgått till 2,365 kronor och för helt år följaktligen kunna uppskattas till i runt tal 3,000 kronor samt då telefonavgifterna för år uppgå till 2,180 kronor, torde ifrågavarande utgiftspost i sin helhet kunna beräknas till 5,200 kronor.

Till avlöning åt tamburvakt och biträde på röntgenavdelningen beräknar lärarrådet sammanlagt 2,700 kronor. Häremot har jag intet att erinra. Till detta belopp bör läggas 2,350 kronor, utgörande, i anslutning till vad jag förut anfört, ersättning till den kassörska, vilkens befattning jag icke ansett böra uppföras på den ordinarie avlöningsstaten. Posten i sin helhet bör alltså upptagas till 5,050 kronor och angivas såsom »avlöning till tamburvakt, till en kassörska ävensom till biträde på röntgenavdelningen».

Såsom jag förut erinrat, har Kungl. Maj:t medgivit, att av elevavgifterna finge för närmare angiven tid användas 1,000 kronor till institutets bibliotek. Lärarrådet har också upptagit denna summa i föreliggande statförslag. Statskontoret ifrågasätter anslagspostens överförande till den »ordinarie staten», varmed torde avses den nyss berörda avlöningsstaten. Då emellertid det ändamål, varom här är fråga, uppenbarligen hör samman med av institutets verksamhet betingade utgifter till materiell o. dyl., finner jag anslagspostens uppförande under omkostnadsstaten väl motiverad.

Till reparationer och oförutsedda utgifter räknar lärarrådet med en årlig utgift av 10,000 kronor. Denna summa, som givetvis är ytterst approximativt beräknad, förefaller synnerligen hög. Något underhåll av lokalerna, som stå under byggnadsstyrelsens vård, är synbarligen ej meningen att bestrida med institutets inkomster. Här torde endast vara fråga om under-

håll av institutets instrument och övrig lös inredning. Då materiellen till stor del är nyanskaffad, torde några större utgifter för detta ändamål näppeligen nu erfordras. Jag anser, att anslagsposten kan begränsas till hälften av vad som ifrågasatts eller alltså till 5,000 kronor.

Vad slutligen beträffar anslagsposten till materiell m. m., har denna upptagits av lärarrådet till 60,000 kronor, vilket belopp angivits såsom förslagsvis beräknat och sålunda avsetts att kunna vid förefallande behov överskridas. Härmed åsyftas dels förbrukningsmateriell för den praktiska verksamheten, dels undervisnings- och åskådningsmateriell. Statskontoret ifrågasätter en klyvning av materiellanslaget, i det att anslaget till förbrukningsmateriell vid poliklinikerna skulle hava karaktär av förslagsanslag men anslag till annan materiell begränsas och erhålla reservationsanslags natur. Att ifrågavarande anslagspost varder, på sätt statskontoret ifrågasätter, tudelad i två särskilda poster finner jag med hänsyn till de olika ändamål, som härmed avses, fullt befogat. Däremot är jag tveksam, huruvida anslagsposten till förbrukningsmateriell vid poliklinikerna bör äga förslagsanslags natur och sålunda få överskridas, därvid jag i varje fall förutsätter, att ett överskridande skulle få ske endast i den mån en ökning av inkomsterna, närmast patientavgifterna, det medgiver. Det måste vara till fördel i avseende å kontrollen över institutets ekonomi att hava jämväl denna post till siffran bestämt angiven i staten. Någon olägenhet härav torde näppeligen kunna tänkas uppstå, då, såsom jag omedelbart får anledning utveckla, överskottsmedlen böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande att efter framställning i varje särskilt fall tillgodose uppenbara brister i omkostnadsstaten. Vad vidare beträffar storleken av de olika posterna till materiell, har, efter vad jag inhämtat, förbrukningsmateriellen för den praktiska verksamheten beräknats för år 1924 uppgå till omkring 39,000 kronor. Det till undervisnings- och åskådningsmateriell erforderliga årliga behovet har med ledning av 1924 års utgifter uppskattats till 16,000 kronor. Redan denna efter anmodan från institutet erhållna ytterligare kostnadsberäkning å tillhopa 55,000 kronor innebär en begränsning av det ursprungligen beräknade anslagsbehovet å 60,000 kronor. En ytterligare beskärning av anslagen synes mig böra vidtagas. Jag vill erinra därom, att i det av lärarrådet beräknade beloppet ingå vissa engångsutgifter. Det må vidare framhållas, att tandläkarinstitutets lärarråd icke bör av den omständigheten att institutet genom sin verksamhet tillföres vissa inkomster bibringas den uppfattningen, att institutet av denna anledning äger en större rörelsefrihet i avseende å materiellanskaffning än andra statsinstitutioner. Dessutom torde det vara i hög grad önskligt att hos institutets lärare och elever inskärpa vikten av sparsamhet och omtanke i fråga om handhavandet och nyanskaffandet av den för ifrågavarande undervisning erforderliga dyrbara materiellutrustningen, en sparsamhet, som av ålder fått tillämpas vid universitetens och karolinska institutets vetenskapliga institutioner med deras begränsade materiellanslag.

Jag anser mig följaktligen böra förorda en sådan begränsning av anslagen, som innebär, att posten till förbrukningsmateriell för institutets praktiska verksamhet sättes till 33,000 kronor och posten undervisnings- och åskådningsmateriell till 12,000 kronor. Skulle anskaffning av förbrukningsmateriell erfordras utöver vad som genom nämnda anslag möjliggöres eller skulle oavvisligt behov uppkomma ifråga om förvärv av ny instrumentell utrustning, lärer Kungl. Maj:t böra äga rätt att av institutets överskottsmedel härför anvisa erforderligt belopp, dock först efter framställning av institutets lärarråd och på grundvalen av en utav lärarrådet förebragt utredning i ämnet.

Skillnaden mellan å ena sidan inkomststatens slutsumma och å den andra summan av avlöningsstaten och omkostnadsstaten angiver följaktligen överskottet av tandläkarinstitutets verksamhet. Då, enligt vad jag förut anfört, det i inkomststaten ingående statsanslaget till siffran korresponderar mot avlöningstatens slutsumma, kan ock sägas, att nämnda överskott representeras av skillnaden mellan institutets egna inkomster och de direkta omkostnaderna för institutets verksamhet frånsett de i stat upptagna avlöningarna. Nämnda överskott är visserligen till siffran angivet i nedanstående statförslag. Givet är emellertid, att denna siffra endast innebär ett approximativt beräknat belopp, beroende på de variationer institutets egna inkomster kunna uppvisa. I anslutning till hittills tillämpad praxis bör överskottet inlevereras till statsverket. Dock synes mig, såsom jag redan anfört, praktiska skäl tala för att, i enlighet med det av 1924 års riksdag lämnade medgivandet i avseende å dispositionen av institutets elevavgifter, Kungl. Maj:t äger möjlighet att, efter därom i varje särskilt fall gjord framställning, av ifrågavarande överskott disponera erforderligt belopp för tillgodoseende av sådant behov, vars täckande visat sig vara för uppehållande av institutets verksamhet oavvisligt och som icke kunnat fyllas inom ramen för de under omkostnadsstaten upptagna utgiftsposterna. Ett generellt medgivande härtill av riksdagen torde tarvas.

I anslutning till vad jag sålunda anfört, skulle förslaget till stat för tandläkarinstitutet få följande utseende:

Förslag till

Stat för tandläkarinstitutet.

Inkomststat.

1. Statsanslag			kronor 53,280: —
2. Inkomster genom institutets verksamhet:			
Elevavgifter, förslagsvis	kronor 65,000		
Patientavgifter, förslagsvis	» 85,000		
Garderobsavgifter, förslagsvis	» 1,500	»	151,500: —
3. Hyresmedel		»	2,000: —
4. Bidrag från Stockholms stad		»	5,000: —
		Summa kronor	211,780: —

Utgiftsstat.

1. Avlöningsstat.	Lön kronor	Tjänstgörings-penningar kronor	Ortstillägg kronor	Summa kronor	
För bestridande av inspektorsgöromål	—	—	—	1,200	
Protésavdelningen:					
1 lärare i protéslära och tandreglering	3,500	2,000	—	5,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 laborator i protéslära och tandreglering, arvode	—	—	—	3,000	
1 laborator, arvode	—	—	—	3,000	
1 assistent vid protéslaboratoriet, arvode	—	—	—	1,200	
2 assistenter, arvoden à 1,200 kr.	—	—	—	2,400	
Tandkirurgiska avdelningen:					
1 lärare i tandkirurgi, tillika poliklinikföreståndare	3,000	2,000	—	5,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 assisterande lärare i tandkirurgi, arvode	—	—	—	3,000	
1 assistent i tandkirurgi, arvode	—	—	—	900	
2 assistenter, arvoden à 900 kr.	—	—	—	1,800	
Tandfyllningsavdelningen:					
1 lärare i tandfyllningskonst	3,000	1,500	—	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 laborator i tandfyllningskonst, arvode	—	—	—	3,000	
1 laborator, arvode	—	—	—	3,000	
1 assistent vid tandfyllningslaboratoriet, arvode	—	—	—	900	
2 assistenter, arvoden à 900 kr.	—	—	—	1,800	
1 röntgenassistent, arvode	—	—	—	1,500	
1 poliklinikassistent, arvode	—	—	—	900	
Laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet, arvode	—	—	—	2,350	
1 kassörska, arvode	—	—	—	2,350	
Felräkningspenningar till kassörskan	—	—	—	180	
1 sjuksköterska, arvode	—	—	—	2,900	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor; efter 6 år med ytterligare 100 kronor samt efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
För bestridande av sekreterargöromål	—	—	—	1,000	
1 vaktmästare	1,100	650	150	1,900	
Summa kronor	—	—	—	53,280	

Anm.: I fråga om bostads- m. fl. förmåner för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836; ändr. 584/1920).

2. Omkostnadsstat.

	Kronor
Värme och lyshållning	33,000: —
Tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter	23,300: —
Tryckningskostnader, renskrivningskostnader samt telefonavgifter	5,200: —
Avlöning till tamburvakt, till en kassörska ävensom till biträde på röntgenavdelningen	5,050: —
Biblioteket	1,000: —
Reparationer och oförutsedda utgifter	5,000: —
Förbrukningsmateriell för institutets praktiska verksamhet	33,000: —
Undervisnings- och åskådningsmateriell	12,000: —
Summa kronor	117,550: —

Anm. Tandläkarinstitutets lärarråd äger att beträffande de under omkostnadsstaten upptagna utgiftsposterna å en post göra minskning och å en annan ökning, endast omkostnadsstatens slutsumma icke överskrides.

3. Reservation att inlevereras till statsverket	40,950: —
Summa kronor	211,780: —

Anm. Kungl. Maj:t äger att, efter därom i varje särskilt fall gjord framställning, av ifrågavarande reservation disponera erforderligt belopp för täckande av sådant behov, vars tillgodoseende visat sig vara för uppehållande av institutets verksamhet oavvisligt och som icke kunnat fyllas inom ramen för de under omkostnadsstaten upptagna utgiftsposterna.

Såsom framgår av detta statförslag, skulle statsanslaget till institutet uppgå till 53,280 kronor. Med utgångspunkt från den nuvarande statens slutsumma, 32,850 kronor, samt det extra anslaget till ytterligare lärarkrafter vid institutet å 14,400 kronor, tillhopa alltså 47,250 kronor, innebär mitt förslag en ökning av statsanslaget med 6,030 kronor. Härvid bör emellertid observeras, att genom institutets vidgade verksamhet det överskott, som skulle tillföras statsverket, bliver betydligt större än förut.

Jag vill till sist med några ord beröra kravet på ökade lärarkrafter vid ett par av institutets avdelningar, protésavdelningen och tandfyllningsavdelningen. För den senare avdelningen ifrågasätter vederbörande föreståndare tre nya assistenter, lärarrådet inskränker kravet till två; för den förra avdelningen begäres likaledes tre nya assistenter, men karolinska institutets lärarkollegium förordar allenast två. Att det ökade elevantalet påkallar ökade lärarkrafter, finner jag uppenbart. Lika med kanslern tillstyrker jag anställande av ytterligare två assistenter vid en var av nu ifrågavarande avdelningar, med arvoden à 1,200 kronor för protésavdelningens och arvoden à 900 kronor för tandfyllningsavdelningens assistenter. Sammanlagda beloppet 4,200 kronor torde böra anvisas å extra stat under rubrik ytterligare lärarkrafter vid tandläkarinstitutet.

Bifall till vad jag sålunda förordat såväl ifråga om den ordinarie staten som beträffande nyss berörda extra anslag föranleder en total kostnadsökning av 10,230 kronor. I statsverkspropositionen beräknades det ordinarie anslaget till tandläkarinstitutet till 57,000 kronor, innebärande en beräknad

kostnadsökning av 9,750 kronor. Merkostnaden uppgår följaktligen till 480 kronor, för vilket belopp plats torde utan svårighet kunna beredas å budgeten.

Jag vill vidare erinra därom, att lärarrådet ifrågasatt anställande redan från och med höstterminen 1924 av dels en sköterska och tre assistenter på protésavdelningen, dels ock två assistenter på tandfyllningsavdelningen, vilka samtliga skulle erhålla ersättning av medel, som inflöte genom institutets praktiska verksamhet. Karolinska institutets lärarkollegium och kanslern hava tillstyrkt denna begäran, dock med en begränsning av antalet assistenter å protésavdelningen till två. Statskontoret har tillstyrkt anställandet av en sköterska, men i avvaktan på det beslut, som 1925 års riksdag kunde komma att fatta i fråga om medel till ytterligare assistenter vid institutet, ansett sig böra förorda allenast en assistent å en var av ifrågavarande avdelningar. Kungl. Maj:t har icke fattat beslut i sistnämnda angelägenhet.

Såsom jag inledningsvis erinrat, få enligt riksdagens beslut elevavgifterna för fullständigt genomgången kurs ej understiga 605 kronor. Såsom framgår av riksdagens skrivelse den 17 maj 1897, har riksdagen framhållit, att anslag till tandläkarinstitutet borde beviljas endast under förutsättning, att avgifter av de studerande upptoges efter närmare angivna grunder och i främsta rummet användas till bestridande av kostnaderna för institutet. Jag förutsätter såsom självfallet, att det av riksdagen angivna villkoret angående elevavgifternas storlek alltjämt varder uppehållet. Att förutsättningen om elevavgifternas användning till bestridande av kostnaderna för institutet är avsedd att bestå, framgår av vad jag yttrat och föreslagit beträffande den nya staten.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till stat för tandläkarinstitutet, i vad densamma omfattar den under utgiftsstaten upptagna avlöningsstaten;

dels höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda *ordinarie* anslaget till tandläkarinstitutet, nu 32,850 kronor, med 20,430 kronor till 53,280 kronor;

dels för budgetåret 1925—1926 anvisa ett *extra* anslag av 4,200 kronor till ytterligare lärarkrafter vid institutet;

dels ock medgiva, att Kungl. Maj:t må äga att, efter därom i varje särskilt fall gjord framställning, av den i ovan angivna statförslag uppförda »reservation att inlevereras till statsverket» disponera erforderligt belopp för täckande av sådant behov, vars tillgodoseende visat sig vara för uppehållande av institutets verksamhet oavvisligt och som icke

fylles inom ramen för de under ovanberörda omkostnadsstat upptagna utgiftsposter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. A. Löwenhielm.

Stockholm 1925, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
250274